

Akreditovaný vzdělávací program
Příběhy porozumění. Moderní výuková metoda tvůrčího psaní k vybraným
tématům na 2. stupni ZŠ a SŠ, realizovaný v rámci projektu reg. č.
CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000305

Vzdělávací materiály

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických
pracovníků pod č. j.: MSMT-508/2018-1-26

Centrum pro kulturní a sociální studie, z.s.
Praha 2019

Projekt

Příběhy porozumění. Moderní výuková metoda tvůrčího psaní k vybraným tématům na 2. stupni ZŠ a SŠ, reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000305
je spolufinancován Evropskou unií.

Vzdělávací materiály

k akreditovanému vzdělávacímu programu Příběhy porozumění. Moderní výuková metoda tvůrčího psaní k vybraným tématům na 2. stupni ZŠ a SŠ, č. j. akreditace: MSMT-508/2018-1-26

© Centrum pro kulturní a sociální studie, z.s.
Praha 2019

Ivana Myšková

- (*1981) Vystudovala Literární akademii v Praze, 2007-2013
redaktorka Vltavy Českého rozhlasu

Ivana Myšková je autorkou knih: *Nícení* a *Bílá zvířata jsou velmi často hluchá*

- Přestože se letos (2018) Ivana Myšková dostala do širšího výběru Magnesie Litery v kategorii próza s povídkovou knihou *Bílá zvířata jsou velmi často hluchá* a v roce 2013 se objevila jako finalistka v Ceně Josefa Skvoreckého s knihou *Nícení*, žádnou cenu dosud neobdržela.
- Autorů a autorek, kteří byli nominováni, ale žádnou cenu neobdrželi, je několik a stává se, že se na ně po krátké mediální pozornosti opět snese stín. V případě Ivany Myškové by to byla škoda.
- Přestože na Literární akademii studovala mimo jiné i u Petra Šabacha, její hlavní inspirátorkou byla Alexandra Berková.
- Některé charakteristiky díla Alexandry Berkové mohou sloužit i pro Ivanu Myškovou:
  - Odvaha formálně experimentovat s textem
  - V některých případech důsledné udržování vnitřního monologu, což může být také vnímáno jako psychologická interpretace
  - Ironický nadhled
  - Záměrná frustrace některých čtenářských očekávání
  - Hra s jazykem

Níčení – román (2012)

- Román *Níčení* nemá jednoznačný děj a zápletku. Na to vše rezignuje. Přesto ale není nudný a vypravěčka udržuje celou dobu čtenářovu pozornost.
- K tomu všemu používá:
  - Slovních hříček
  - Nadhledu
  - Postupného seznamování se s vypravěčkou Hermínou
  - Bohatou slovní zásobou
  - Opakující se metafory a symboly
- Přestože román nemá výraznou dějovou linii, narace je rychlá a čtenář se necítí „ochuzen“ o příběh nebo složitou zápletku

Neodpustitelné nenaplnění čtenářských očekávání

- Někteří kritici románu *Nícení* vyčítali, že ne zcela naplnil jejich očekávání. Toto očekávání pravděpodobně vytvořil možná ne zcela dobře použitý citát z posudku Alexandry Berkové, u které Myšková studovala.
- Alexandra Berková : „Text, který může zklamat polykače příběhů, ale jehož je radost číst: nejvyšší jazyková vytríbenost, kultivovanost výrazu, brilantní surfování na špici verbální vlny.“
- V recenzi Ivy Frühaufové se pak objevuje hodnocení: „Jazykového mistrovství Berkové Myšková ovšem nedosahuje.“ A v závěru Frühaufová dodává. „Její text postrádá sílu výpovědi, naléhavost a zanícení. Ale co dnes není, může třeba být příště. Nechme se překvapit. V každém případě je *Nícení* zajímavý opus, který stojí za pozornost.“
- <http://www.iliteratura.cz/Clanek/31633/myskova-ivana-niceni>

Co má Myšková společného s Davidem Záborským

- Oba spisovatelé do jisté míry odmítají naplnit (v jistých kruzích) nejpopulárnější formy románu.
- Bylo by také možné říci, že na škále tradiční versus netradiční románová forma se mírně posouvají k té netradiční.
- Netradiční samozřejmě v situaci druhé dekády nového tisíciletí u nás.
- Stále populární jsou varianty psychologického románu nebo romány, jež nějakým způsobem reagují a propojují životy hrdinů s přímými historickými souvislostmi. Tedy texty historicko-psychologické a různé varianty historického románu.

- Myšková ve své první knize *Nícení* odmítá psát, tak jak se očekává.
- Co však některé kritiky trochu zmátlo, byla citace A. Berkové na přebalu knížky. Nebylo zcela bezpředmětné očekávat, že Myškové *Nícení* bude do jisté míry podobné textům Berkové. To se však nestalo, a proto se objevují mírně odmítavé hlasy.
- Negativní hodnocení je překvapivé, protože v *Nícení* jde především o vztahy mezi Hermínou a její matkou.
- Z toho můžeme vyvodit, že psychologický rozměr prozaického textu musí být „zabalen“ v navyklé románové formě, aby uspěl. To ani Myšková ani Záborský nedělají. Vědomě tyto postupy odmítají.
- V případě, že svou vizi naplní a vytvoří netradiční tvar, musí však počítat s jistou mírou ztracení - tedy odmítnutím své vize.
- Zde však ve své podstatě nejde jen o literární texty, ale o pohled na kulturu jako celek a na očekávání, která vzbuzuje.

- Pozitivně se o románu vyjádřila Jana Šrámková, která svou recenzi nazvala „Mezi vílou a děvkou„.
- Šrámková uvádí: Román sleduje zrání Hermíny, která do textu vtrhne plná ideálů, snílkovství, svobodomyslnosti a štitivého odporu ke všemu konformnímu a zkostrnatělému.
- Téměř jako bychom četli kritiku nějaké knihy z let 1890, nikoli z r. 2013.
- Nicméně v jisté rovině má Šrámková pravdu, když dále uvádí: V drobných úvahách, monolozích, snech, dopisech idealizovanému Jakubovi a přítelkyni Elvíře předvádí své vidění světa, které je natolik výrazné, že není třeba, aby se toho kolem postavy příliš mnoho dělo.
- Zdá se, že to, o co zde jde, je soustavná kritika obvyklých zápletek, není to rezignace, ale spíše odpor proti thrillerům všeho druhu.
- Další autorka o které by se dalo říci mnoho podobného, byla **Zuzana Brabcová**, jejíž poslední dílo *Voliéry* získalo posmrtně Cenu Josefa Škvoreckého a předchozí román *Stropy* obdržel Magnésiu Literu za prózu v r. 2013.
- V některých oblastech literárního provozu zaznívalo po udělení Magnésie Litery Brabcové za *Stropy* zhruba toto:
  - Kdyby tuto nebo nějakou podobnou cenu obdržela Brabcová třeba ve Francii, nuže dobrá
  - Ale u nás na to čtenáři nejsou zvyklí.
  - Kdo však ví, na co jsou čtenáři zvyklí a na co ne?

Bílá zvířata jsou velmi často hluchá – povídky (2018)

- Letos se povídková sbírka Ivany Myškové objevila ve finále kategorie prózy, Magnesie Litery
- Myšková kategorii nevyhrála (tu vyhrál Josef Pánek s knihou *Láska v době globálních klimatických změn*), přesto však na sebe opět upozornila, tentokrát povídkami
- Motto knížky zní: „Jak se vám, sovičko a srnečko, můžeme odvděčit?“ „Nemusíte se nám vděčovat, my jsme zvířátka, my všechno máme a my nic nepotřebujeme!“ Klárka Beránková, 4 roky
- Kontrast mezi mottem I. Myškové a názvem vítězné knihy těžko může být větší. I když se v obou zrcadí starost o přírodu

Bílá zvířata jsou velmi často hluchá

- Povídková sbírka 11 povídek
- Titulní povídka se zabývá vztahem mezi otcem a dcerou. Bílým zvířetem je bílý jelen, který slouží jako symbol částečně neuspokojivého vztahu.
- Nebudeme zde hrát populární hru: co mají povídky společné
  - Jsou příliš rozličné na to, aby bylo možné určit jednu společnou charakteristiku
  - Myškovou zajímá několik věcí:
    - Mezilidské vztahy
    - Jazyk jako prostředek nejen popisu, ale i vytváření myšlení
    - Situace, u kterých jazyk není to nejdůležitější, ale má jen služebnou roli popisného media
  - Z toho plyne, že Myšková používá několik protichůdných tvůrčích technik, které mixuje a tvoří s velkou radostí

Bílá zvířata jsou velmi často hluchá, tvoří povídky:

- Závěs
- Volání hálek (slovní hříčka nikoli překlep)
- Vůně domova
- Kverulant
- Podšívka
- Nebezpečí příjezdových cest
- Žena s žábou
- Hostel
- Čubka aneb čas na upřímnost
- Bílá zvířata jsou velmi často plachá
- Život s dlouhou červenou nití

Recepce - recenze

Marek Jančík:

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/38361/myskova-ivana-bila-zvirata-jsou-velmi-casto-hlucha>

Knihu doporučuje: „Autorčin styl je vypilovaný; ani slovo nepůsobí zbytečně či nejistě. Ze situací se jejich témata vynořují v jasných obrysech, aniž by přitom próza upadala do schematičnosti.“

Eva Trávníčková:

<https://www.cbdb.cz/recenze-594-absurdni-povidky-ze-zivota>

píše: „kniha Bílá zvířata jsou velmi často hluchá, je přesně tou knihou, ke které se budete vracet nebo ji navždy zatratíte.“

Recepce - recenze

- Jana Benediktová:
  - <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/2143560-recenze-ivana-myskova-mluvi-k-hluchym>
  - Píše: Základní čtenářská přitažlivost textů Ivany Myškové spočívá v tom, že vyslovují nevyslovitelné (anebo nevyslovené). V životě postav (rozuměj v našich životech) verbální komunikace jako způsob dorozumění selhává, a jak by mohla neselhat, když nelze najít ta správná slova (nebo je hledat nechceme či neumíme).
- Pavel Mandys:
  - <https://archiv.ihned.cz/c1-65766150-ivana-myskova-bila-zvirata-jsou-velmi-casto-hlucha-kniha-recenze>
  - Sbíрка Bílá zvířata jsou velmi často hluchá, má své vrcholy, několik drobných stylistických cvičení a jednu povídku, která jako by patřila někam jinam. Myškové sedí civilní tón i zápletka, kdy dokáže pokřivené nuance vztahů, nenápadné zlé úmysly a podobné drobné poklesky svých postav vytáhnout na světlo a vyhrotit je, ale bez dramatických gest a nikterak násilně.

- Myšková je autorka, která neponechává nic náhodě. Neimprovizuje, ale každá věta je součástí celku.
- Svoji přesnost může koncentrovat na nejrůznější témata a jednotlivé žánry, pak v příhodné chvíli rozvine.
- Po dlouhé době se objevuje autor/autorka, který se nebojí přemýšlet. Situace, o kterých píše, jsou v mnoha případech stručné analýzy jevu, ale na rozdíl např. od P. Hůlové, je Myšková v práci s jazykem ještě přesnější. (Mezi rozsahem povídky a románem je ovšem obrovská vzdálenost, a co je možné v povídce, někdy v románě možné není.)
- Vypravěči povídek se mění a zcela přirozeně autorka zaujímá postupně několik různých poloh.
- Některé povídky jsou popisy situace např. „Závěs“ jiné např. „Podšívka“ se rozbíhá do velké kulturní analýzy.
- Myšková je autorka, která vyžaduje velmi přesné čtení.

Témata povídek

- Náhoda
- Analýza rodinné situace a netolerantnosti
- Soustavná kritika institucí nebo zvyků, které stojí v pozadí
  - Někdy není jasné, zdali postavy mají své vlastní názory nebo zdali postavy internalizovaly názory institucí nebo povolání.
- Záměrně se nerozepisují o jednotlivých povídkách abych neprozradil pointu
  - Což mě vede k další části Bílých zvířat: některé povídky takříkajíc hrají na pointu, jiné nikoliv. Toto rozkročení je pro čtenáře zajímavé.

Vlivy literatury na Myškovou

- Každá povídka je předznamenána mottem od nějakého více nebo méně proslulého autora, a tak se zde objevují:
Gombrowicz, Robert Musil, Dostojevský, Jana Cervenková, T. Bernhard, Thomas Mann, M. Proust a v jedné chvíli cituje autorka i samu sebe.
- Tato hra citátů je možné jediné, vůči čemu bych měl výhrady. Texty Myškové navazují na mnoho věcí, avšak Dostojevského se mi v nich najít nepodařilo. Stejně tak ani Thomase Manna nebo Prousta.
- Citáty autoři většinou dokládají to, kam chtějí být zařazeni, i když tento přístup autorka zlehčuje, stejně se mu zcela nevymanila.

Přiznání k literárním vzorům/láskám

- Je-li tomu tak, pak zde máme po dlouhé době autorku, která se nebojí přiznat, že svět literatury je pro ni přinejmenším stejně důležitý jako inspirace vlastním životem. Nebo i větší?
- Tím se staví na opačnou stranu autorů než je např. Emil Hakl.
- Tomu by napovídalo i velmi střídme použití mluvené češtiny v dialozích. Autorka důsledně užívá spisovné češtiny, což by jí mohlo pomoci proniknout do školního kánonu.
- Na závěr lze pouze dodat, že v Ivaně Myškové máme mimořádně zajímavou autorku, kterou doporučuji sledovat.

